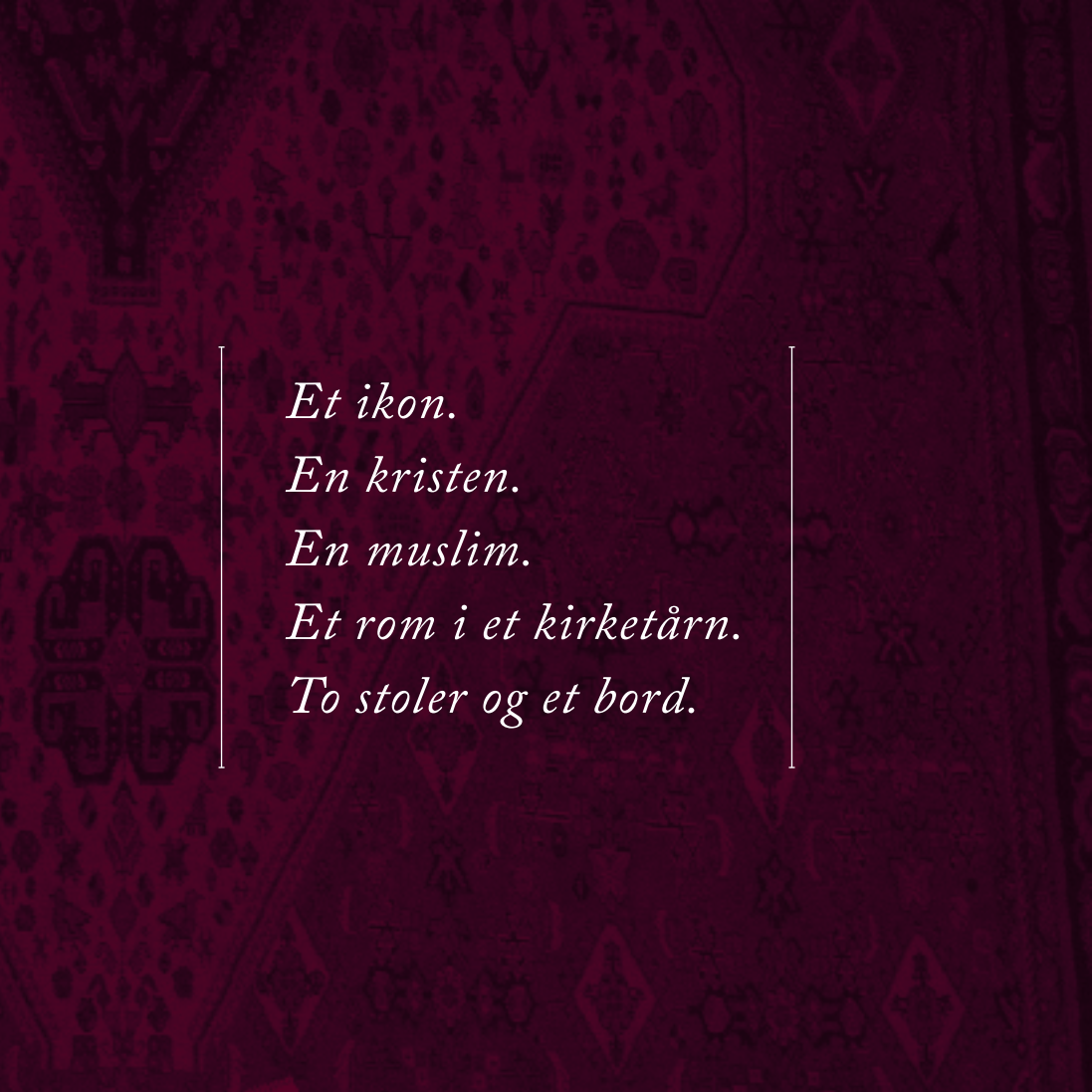

DIAKONHJEMMET
MEDITASJONSHEFTE NR.: 34

EN SAMTALE OM
MARIA / MARIAM

Et ikon.

En kristen.

En muslim.

Et rom i et kirketårn.

To stoler og et bord.

Vi har rigget oss for en samtale om Maria og Maria-tradisjoner – noen uker før jul. Èn av årsakene til invitasjonen var en kronikk som ble publisert for et år siden.

DEN STARTET SLIK:

«Hjemme i stua mi har jeg flere ikoner av Maria og Jesusbarnet. Mange som kommer på besøk synes det er rart at en muslim har slike bilder. Det de ikke vet, er hvor viktig Maria er i islam.»

Allerede midt i de skummelt smale trappene oppover i kirketårnet er praten mellom de to energisk i gang.

Novemberklær plasseres på en nedslitt kommode. En unnselig liten pakke tas ut av en veske, plasten fjernes forsiktig fra hjørner og overflate, og ikonet legges følsomt på bordet.

INGUNN MOSER
ADM.DIREKTØR/FORSTANDER

Vi har alle noe felles, noe som forener oss og som hjelper oss å bygge bro mellom det kjente og det ukjente.

I vårt flerreligiøse land går vi inn i adventstiden med ulike måter å forberede og feire julehøytiden på. De fleste av oss har noen kunnskapshull om hverandres tro og tradisjoner. Vi vokter ofte om våre særegenheter, men hvor godt kjenner vi det som forbinder oss med hverandre?

Maria har sentrale, men ulike roller i flere religioner og trostradisjoner. Hun er Guds utvalgte som bærer Jesus under sitt hjerte og til verden. Hun er profet. Hun er Guds tjenerinne, som lydig aksepterer oppdraget hun får. Men hun er også den som følger med og bryr seg, griper inn og handler for å berge de mest utsatte, og de som ikke har noen som taler deres sak. Hun er den som ser mennesker med en kjærlig mors blikk. Hun er møtet mellom hverdagen og mysteriet.

Vårt felles ikon, Maria i kristendommen og Mariam i islam, hjelper oss å sette ord på grunnleggende og universelle menneskelige behov. Kjærlighet. Det å bli sett. Omsorg og hjelp til å bære våre liv. Og hun viser at det også er plass for hver og en av oss som vil være til stede for andre.

Gjennom pandemien har våre medarbeidere kjent på hvor krevende det kan være å utføre dette diakonale oppdraget – hver dag. Vår anerkjennelse og takk går til alle, som over lang tid, har strukket seg svært langt for andre og for fellesskapet.

Jeg håper rikdommen i dette meditasjonsheftet gir inspirasjon til å snakke sammen om tro, til å tørre å møte andres tro, og kanskje også bli bedre kjent med egen tro og trostradisjon.

Velsignet jul!

AMINA SELIMOVIĆ:

Kom til Norge som flyktning fra Bosnia-Herzegovina i 1992, 11 år gammel.

Utdannet som lektor ved UiO, med master i Religion og samfunn fra Det teologiske fakultet. Jobbet som lærer i flere år før tilbakevending til UiO.

Nå er jeg stipendiat i islamske studier og universitetslektor i interreligiøse studier ved Det teologiske fakultet.

Jeg brenner for formidling av religions- og mangfoldskunnskap, og skriver fast for Vårt Land.

ELISABETH NILSEN AAS:

Utdannet sykepleier og diakon ved Diakonhjemmet høyskole. Har pedagogikk grunnfag og videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Gjennom VIVAT har jeg kurslederkompetanse i kurset «OPS!» og «Førstehjelp ved selvmordsfare».

I arbeidslivet har jeg erfaring som diakon både i Oslo og Tromsø. Ansvarlig for diakoniprogrammet ved Kirkelig utdanningssenter i nord, KUN, fra 1998 til 2003.

Nå studentdiakon ved VID vitenskapelige høyskole.

VI BLIR SITTENDE noen sekunder og beundre det vakre bildet, før Amina starter med å fortelle hvorfor dette ikonet henger på veggen hjemme hos henne.

AMINA: – Akkurat dette ikonet betyr veldig mye for meg. Jeg blir glad når jeg ser det – får en egen ro – fordi jeg kjenner meg igjen i det.

– Dette er et bilde på kjærlighet mellom mor og sønn, og mellom sønn og mor – det går også andre veien. Bare se på alle detaljene i bildet – den hånden som kryper inn under kragen – det er så ekte. Det taler til meg, som er en mor med to sønner. Jeg ser og kjenner det.

ELISABETH: – Det handler om mor-barn relasjonen. Vi kjenner den klemmen! Det er formidling. Det fyller rommet og treffer kroppen.

AMINA: – Ja, og det bringer meg nærmere Muhammed, Maria og Jesus. Da Muhammed ryddet Kaba for bilde tok han ett bilde med seg – der Maria og Jesus var motivet. Jeg tenker at det var dette motivet.

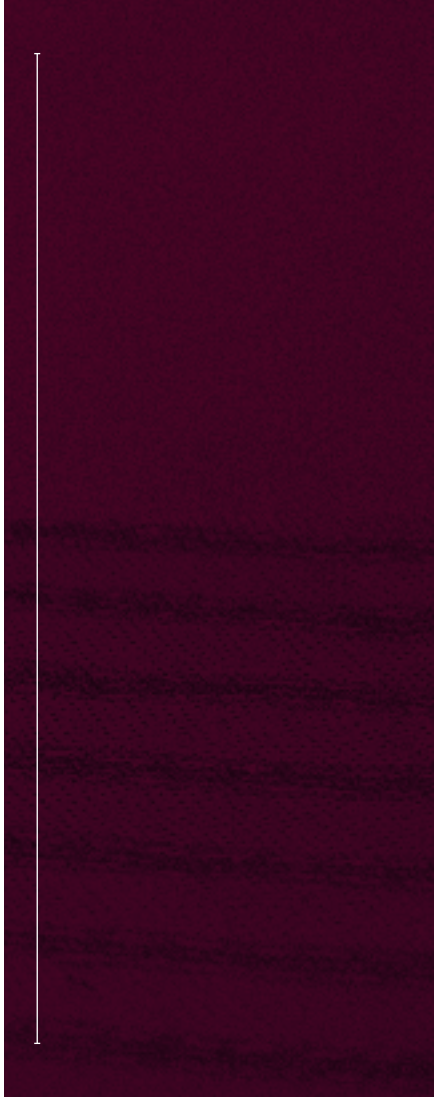
ELISABETH: – Bildet er nydelig. Maria er også et forbilde for veldig mange kristne kvinner, men det er ikke rotfestet i en kultur – slik du beskriver.

AMINA: – Bildene av Maria og Jesus minner meg på tre ting: Respekt for andres tro, Guds erkjennelse av Maria, og en mors kjærighet.

ELISABETH: – Og så er det jo interessant at noen mener at Maria, i en islamsk tradisjon er en profet, mens hun i kristen tradisjon er Jesu mor. For kristne er Jesus det essensielle. Det betyr ikke at Maria ikke er viktig, men hun har ikke fått en trosformidlende rolle.

AMINA: – Maria, Jesu mor, er en av de høyest ærede personer i islam. Man har hatt veldig mange diskusjoner i islam om hvem som er profeter og hvem som ikke er det. Mange muslimer ser på henne som den mest rettfærdige kvinnen som har levd, og noen oppfatter henne som profet.

– Maria som profet er også et feminist-teologisk viktig moment. Maria løftes fram i islam som Guds utvalgte – dernest kommer disse andre rollene som Jesu

mor og den fødende Maria. Skildringen av Marias smerter under fødselen er viktig og veldig bekreftende – fordi det er en enormt viktig del av åpenbaringen.

ELISABETH: – Er det riktig å si at Maria har ulik tyngde i de to religionene? Når jeg hører på deg har hun kanskje fått en større tyngde i islam enn i den evangelisk kristne tradisjonen – som igjen er veldig ulik den katolske tradisjonen på dette området.

Maria er nok godt kjent i den lutherske kirken – men kanskje på en annen måte. Maria dukker opp i kirkeåret et par ganger i året – nå i julen og på Maria Budskapsdag, som er en festdag i fasten. Men jeg er usikker på hvor mye hun er til stede i troslivet resten av kirkeåret.

AMINA: – Maria som forbilde er veldig kjent i islam. Mange moskeer bærer hennes navn. Hun er den eneste kvinne i Koranen som nevnes med navn, og et kapittel i Koranen er oppkalt etter Maria.

– Men for muslimer er ikke Maria, og heller ikke Jesus, guddommelig. De, og alle andre profeter, er mennesker – spesielle mennesker, men fortsatt mennesker. For meg og mange andre gjør deres menneskelighet det enklere å føle nærhet til dem.

NÅ NÆRMER VI OSS DET som skiller islam og kristendommen. For selv om vi har en samtale om Maria, skal vi ikke legge skjul på at islam og kristendommen er ulike på flere sentrale punkter. For å nevne to av dem: Muslimer tror ikke at Jesus er Guds sønn. Muslimer tror ikke på Jesu korsfestelse og oppstandelse.

Hva som skiller oss er viktig.

Men hvor finner vi likheter?

Hvor finner vi spørsmål der vi kan undre oss sammen – selv om vi tror forskjellig?

Selv om samfunnet, arbeidsplasser, studiesteder, idrettslag og organisasjonsliv blir stadig mer flerkulturelt og flerreligiøst, så vet vi ofte forbausende lite om hverandres tro og tradisjoner. Kunnskapshullene er store.

Hvordan skal vi gå inn i slike samtaler – hvilke råd vil dere gi? Kan Maria være et felles referansepunkt for en slik samtale – for en hverdagssamtale i desember?

ELISABETH: – Jeg tror det handler mye om å snakke med – og ikke debattere. En slik samtale handler ikke om å overbevise, men om å undre seg sammen.

Om å være nysgjerrig.

AMINA: – Jeg har kjent kristne og ulike troende hele livet – det var slik jeg vokste opp i Bosnia. For meg har det tatt tid å komme dit jeg er i dag. Hvor jeg har vært i min egen tro har vært mye mer turbulent enn si i forhold til andre religioner.

ELISABETH: – Det handler mye å føle trygghet i sin egen tro. Det kjenner jeg på.

AMINA: – Jeg fikk en rettesnor for livet som landsbyimamen lærte meg da jeg gikk på koranskole som barn: Du skal elske din egen religion, og vise respekt for andres.

BUDSKAPET TIL MARIA — IFØLGE BIBELEN:

«Men da Elisabet var i sjetten måned, ble engelen Gabriel sendt fra Gud til en by i Galilea som het Nasaret, til en jomfru som var lovet bort til Josef, en mann av Davids ætt. Jomfruens navn var Maria. Engelen kom inn til henne og sa: «Vær hilset, du som har fått nåde! Herren er med deg!». Hun ble forskrekket over engelens ord og undret seg over hva denne hilsenen skulle bety. Men engelen sa til henne:

«Frykt ikke, Maria! For du har funnet nåde hos Gud.

Hør! Du skal bli med barn og føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus.

Han skal være stor og kalles Den høyestes Sønn, og Herren Gud skal gi ham hans far Davids trone.

Han skal være konge over Jakobs hus til evig tid; det skal ikke være ende på hans kongedømme.»

Maria sa til engelen: «Hvordan skal dette kunne

skje når jeg ikke har vært sammen med noen mann?». Engelen svarte:

«Den hellige ånd skal komme over deg, og Den høyestes kraft skal overskygge deg.

Derfor skal barnet som blir født, være hellig og kalles Guds Sønn.

Og hør: Din slektning Elisabet venter en sønn, hun også, på sine gamle dager. Hun som de sa ikke kunne få barn, er allerede i sjetten måned. For ingen ting er umulig for Gud.»

Da sa Maria: «Se, jeg er Herrens tjenestekvinne. La det skje med meg som du har sagt.» Så forlot engelen henne.»

LUKAS 1, 26–38.

BUDSKAPET TIL MARIA – IFØLGE KORANEN:

«En gang sa englene: «Maria, Gud har utvalgt deg og gjort deg ren, utvalgt deg fremfor all verdens kvinner.

Maria, vær ydmyk overfor din Herre, kast deg ned og bøy deg i bønn med de bedende!»

En gang sa englene: «Maria, Gud bebuder deg et ord fra Ham selv. Hans navn skal være Kristus, – Jesus, Marias sønn, og høyt æret skal han bli, i denne verden og den hinsidige, av dem som får komme Gud nær.

Han skal tale til menneskene i vuggen og i moden alder, og han skal være en rettferdig.»

Og hun sa: «Herre, hvordan skal jeg kunne få en sønn, når ingen mann har rørt meg?» Gud sa: «Det blir så, Gud skaper det Han vil. Når Han bestemmer en ting, sier Han bare 'Bli', og den er.»

Og Han skal lære ham skriften og visdommen, loven og evangeliet.»

SURE AL IMRAN, 3: 42–48

MARIA – MØTET MELLOM HVERDAGEN OG MIRAKELET

Jomfru Maria som religiøs figur har vært vanskelig for nordmenn å ta i. Maria hører til en tro vi kvittet oss med ved reformasjonen, og mellom oss og Maria i mellomalderen står det hundreår med frykt for det katolske.

Jeg kjente også på dette da jeg startet min forskning på 1990-tallet – det ble sett på som absurd og sært å dykke ned i vår egen Maria-tradisjon. Men så skjedde det noe da vi passerte årtusenskiftet – litt av berøringsangsten forsvant og interessen for Maria grep om seg.

Det er kjærligheten i dette universet som griper og rører meg. Det er så mye morskjærlighet, og Maria er mer jordvendt enn jeg trodde. Hun viser at det å elske er å være til stede, det innebærer å følge med, å bry seg, å gripe inn. Maria er selv et menneske, en mor, og kjenner livets gleder, plager og sorger. Derfor kunne hun ta imot hverdagens bekymringer, det som en kanskje ikke følte en kunne plage Gud med.

Det Maria driver med er ikke noen livsfjerne filosoferinger – det er håndfaste handlinger for å berge de mest utsatte, de som kanskje ikke har noen andre som kan snakke deres sak – hun var deres talskvinne. De kunne vende seg til Maria, fordi hun brydde seg og visste hvordan livet kunne være – selv smerten ved å miste en sønn kjente hun til.

Maria-legendene har mange dimensjoner som er verd å dvele ved. Alle fortjener å bli sett med en kjærlig mors blick – det nådeprinsippet må en holde oppe. Samtidig ser vi at livet ikke bare er opp til deg selv – livet kan gi smerte som må bæres. I det landskapet kunne menneskene i middelalderen finne trøst hos Maria.

I mellomalderen var Maria møtet mellom hverdagen og mirakelet.

NOTERT FRA EN RIK SAMTALE MED SOLVEIG RAGNHILD BRANDAL, UNIVERSITETSLEKTOR VED UNIVERSITETET I SØRØST-NORGE, OG FORFATTER AV «JOMFRU MARIA. LEGENDER FRÅ MELLOMALDEREN».

MARIA I ISLAM:

Mariam er det arabiske navnet for Maria som brukes i islam og Koranen. Navnet Mariam betyr «tjenerinnen til Gud».

Koranen består av 114 kapitler og ett av dem er oppkalt etter Mariam – sure 19. Her står fortellingen om Marias bebudelse og jomfrufødsel.

Mengden materiale i Koranen overgår det som finnes i de nytestamentlige tekstene.

Faren til Mariam heter Imran og hennes mor Hannah, ifølge islamske kilder. Hun blir ofte kalt «Mariam bint Imran», som betyr «Mariam datteren til Imran».

Mariam ble fra ung alder viet til tjeneste i templet, og Koranen (66:12) beskriver at *«hun trodde på sin Herres ord og Hans skrifter, og var en av de fromme.»*

Koranen lovpriser Maria som rettferdig, ydmyk og troende, hun er Guds utvalgte, og i sure 3:34 heter det: *«Maria, Gud har utvalgt deg og gjort deg ren – utvalgt deg fremfor alle jordens kvinner».*

MARIA I KRISTENDOMMEN:

Sterke og mangfoldige Maria-tradisjoner finnes i alle deler av verden. Hun er et populært motiv i kunst, musikk, litteratur og et stort antall kirker er vigslet til hennes ære.

En del av disse Maria-tradisjonene er å finne i at dyr og planter har fått navn etter henne – for eksempel, fjellmarikåpe, marisko, marinøkkel, marihøne, mariagullsko.

Marias posisjon i den katolske, den ortodokse og den lutherske kirke er ulik.

I den katolske kirke er Maria svært viktig. Man ber til henne som en hellig madonna og himmeldronning, og hun er et viktig forbilde for de troende med sitt «ja» til å gjøre det Gud ba henne om.

I den ortodokse kirke er hun gudfødtersken, det vil si «den som føder Gud». Hun er svært viktig for ortodokse kristne, og jomfru Maria æres fordi hun var villig til å føde Gud.

I den lutherske kirke er ikke Maria en så viktig skikkelse. Man ser på henne som et forbilde, fordi hun godtar Guds vilje øyeblikkelig og uforbeholdent.

ØNSKER DU NOEN Å SNAKKE MED?

PASIENTER ELLER PÅRØRENDE VED DIAKONHJEMMET SYKEHUS:

Preste- og diakonitjenesten på Diakonhjemmet sykehus er døgnbemannet og nås via sykehusets hovedresepsjon, tlf: 22 45 15 00

AUD IRENE SVARTVASMO: 22454832,
epost: aud.i.svartvasmo@diakonsyk.no

JARL BØHLER: 22451519,
epost: Jarl.bohler@diakonsyk.no

KJERSTI HAUG HÅLAND: 22451518,
epost: kjersti.haland@diakonsyk.no

GUDMUND J. WISLØFF: 99428687,
epost: gudmundjohnsen.wisloff@diakonsyk.no

Ønsker du en samtalepartner fra et annet tro- eller livssynssamfunn eller Human-Etisk forbund, kan prestetjenesten formidle kontakt med «SAMTALEPARTNERE FOR TRO OG LIVSSYN» ved Oslo Universitetssykehus.

BRUKERE ELLER PÅRØRENDE VED DIAKONHJEMMET OMSORG:

Sagenehjemmet. Nordberghjemmet. Ammerudlunden sykehjem. Diakonveien Omsorg+. Borgenveien barnehage. Steinerud barnehage. Diakonhjemmet Omsorg Steg Norge barnevern: Ønsker du å snakke med en prest eller diakon, ta kontakt med virksomheten som formidler kontakt.

Diakonhjemmet Omsorg Hjemmetjeneste: PÅRØRENDETELEFONEN på tlf 48189229 (Thomas Bernhard Thiis-Evensen) eller tlf 93051250 (Berge-Andreas Jenvin-Steinsvåg).

SAMTALESENTERET DIALOG: Par-, familie- og individuelle samtaler med rusrådgiver, psykolog, psykologspesialist, filosof, sosialarbeider, familierapeut. www.dialog-oslo.no eller tlf 22963838.

**STUDENTER ELLER ANSATTE VED
VID VITENSKAPELIGE HØGSKOLE:**

Studiested Oslo:

Studentprest ELISE OTTESEN SØVIK: 45601069,

epost: elise.sovik@vid.no

Studentdiakon ELISABETH NILSEN AAS: 45877233,

epost: elisabeth.aas@vid.no

Studiested Stavanger og Sandnes:

Studentprest INE LINN MARTHINSEN: 901 93 170,

e-post ine.marthinsen@vid.no

Studiested Bergen:

Studentprest KRISTIN LØDØEN HOPE tlf 40433799,

epost: Kristin.hope@vid.no

DIAKONHJEMMETS MEDITASJONSHEFTE NR 34 – ADVENT 2021

Diakonhjemmet har siden 2004 utgitt et meditasjonshefte hver advent og påske. Dette heftet er nr. 34 i rekken. Tanken bak disse heftene er at det skal være til oppmuntring og ettertanke, og tematisk kretse rundt våre kirkelige høytider.

REDAKSJONSKOMITE: *Aud Irene Svartvasmo, Diakonhjemmet sykehus, Elisabeth Nilsen Aas, VID vitenskapelige høyskole, Linda Jeppesen, Nordberghjemmet/Diakonhjemmet Omsorg, og Pål A. Berg, Diakonhjemmet Stiftelse (leder).*

TEKST OG FOTO: *Pål A. Berg.*

DESIGN: *Geir Henriksen, Bløst design.*

TAKK FOR GODE INNSPILL OG VERDIFULLE BIDRAG FRA:

SOLVEIG RAGNHILD BRANDAL: Universitetslektor, Institutt for språk og litteratur, Universitetet i Sør-Øst Norge.

MONA HELEN FARSTAD: Førsteamanuensis , Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag, Høgskulen på Vestlandet.

ZEINEB ALSABEEHG: Spesialrådgiver Diakonhjemmet (studiepermisjon).

AMINA SELIMOVIĆ, stipendiat i islamske studier og universitetslektor i interreligiøse studier ved Det teologiske fakultet, UIO.

ELISABETH NILSEN AAS, studentdiakon ved VID.

Heftet ligger også digitalt på: www.diakonhjemmet.no

For bestilling av flere hefter – epost: stiftelsen@diakonhjemmet.no eller tlf 22 45 17 80

TRYKK: *Rolf Ottesen AS*

OPPLAG: *4000*

VIDEO: *I forbindelse med meditasjonsheftet er det laget en video der artisten Solfrid Molland synger «Marias sang», skrevet av Erik Hillestad.*

Du finner denne ved å gå inn på www.diakonhjemmet.no

«Marias Sang»

MELODI: *Russisk trad*

TEKST: *Erik Hillestad*

VOKAL OG TREKKSPILL : *Solfrid Molland*

GITAR, MANDOLIN OG MARXOFON: *Geir Sundstøl*

KONTRABASS: *Jo Skaanskar*

FIOLIN: *Daniel Lazar*

VIDEOFILMING OG REDIGERING: *Marianne Lystrup*

